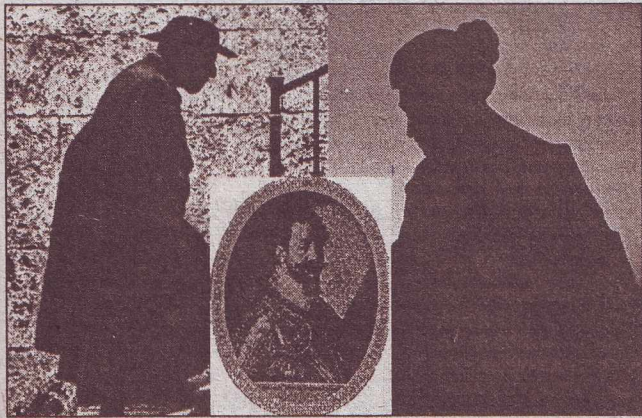

ЛЮБОВ І ЗРАДА

Поки чоловік воював, його дружина пустилася берега. Вона платила коханцю гроші за його "особливі послуги". Трапилася ця амурна історія в Дорогостаях майже... 400 років тому

Практично невідомою сторінкою нашої історії до сьогодні залишається минуле маленьких містечок та поселень, окремих родин та родів Волині. Між тим у затишних палацях і маєстках іноді траплялися історії, що за напруженою вируючих там пристрастей цілком були гідними пера Шекспіра. З іншого боку, студіювання старих документів наводить на думку, що нічого в цьому світі не змінюється, а особливо люди.

Одним з найцікавіших представників шляхетської родини Дорогостайських, які 1547 р. заснували це поселення, був Криштоф Миколай Монвід, волковийський староста та стольник Великого князівства Литовського. Його батько Миколай Дорогостайський свого часу уславився військовими подвигами та політичною діяльністю. Син був гідним спадкоємцем титулу, як писав про нього один із

сучасників: "учтивий і благородний в поведінці, скромний в домашньому житті". До цієї характеристики можна хіба додати велику особисту відвагу та фатальну нещасність в особистому житті. Додатково до спадкового титулу Криштоф мав титул барона Священної римської імперії німецького народу.

Криштоф Монвід отримав добру освіту. У 1575 р. батько вислав його на навчання до Страсбурга до знаменитої гімназії Штурма. Згодом молодий Дорогостайський продовжив студії у Фрайбурзі та Венеції. У 1588 р. він одружився з Софією Ходкевич, котра однак швидко померла. Вдруге Дорогостайський одружився аж через десять років з вдовою по Єжи Ходкевичу Софією Радзивіл. На початку XVII ст. Криштоф Дорогостайський брав участь у війні проти шведів у Прибалтиці. Під час однієї з битв він був

тричі поранений, але не зважаючи на це, тримався у сідлі до самого кінця бою.

Повернувшись до Дорогостайв, пан Криштоф присвятив себе спокійнішим справам: почав писати наукове дослідження про коней. Ще в студентські часи він пробував віршувати, причому писав поезії грецькою та латинською мовами, а тому письменницька робота пішла йому досить легко. Написана в Дорогостаях "Гіппіка, або про коней книги" стала першою книгою на цю тему в цілій Речі Посполитій й у наступні роки витримала аж п'ять перевидань.

Поки Криштоф Монвід воював та писав наукову працю, його дружина "пустаїлася берега". Спочатку таємно, а згодом усе відкритіше вона закрутила роман з одним зі слуг чоловіка. За коханця пані Софія обрала собі збіднілого шляхтича Яна Тимінського. Як, напевно, було чи не у всі часи, ошуканий чоловік останнім дізнався про свою ганьбу. Лише в жовтні 1607 р. Дорогостайський з жахом для себе викрив правду.

Розгніваний староста негайно наказав посадити під варту дружину та Тимінського. Виявилось, що коханцям допомагала приятелька пані Софії Павлова, також із Дорогостайв, та кож із Дорогостайв, в будинку якої й відбувалися їх таємні зустрічі. Особливої пікантності ситуації додавало те, що, як розповіла при-

тиснута до муру Павлова, пані старостина платила Тимінському гроші за його "особливі послуги".

Початково Криштоф схилявся до думки, аби скарати на горло зрадливую дружину та підступного слугу. Тогочасні закони дозволяли обдуреному чоловікові без суду вбити своїх кривдників. Однак подумавши, Дорогостайський охолів і не став плямити рук. Дружину під суворим наглядом було вислано до Гданська, де її утримували в окремому будинку під справжнім домашнім арештом. Яна Тимінського староста, вочевидь, також відпустив, принаймні про намір це зробити він згадує в одному з листів до родичів. Можливо, відіграло роль й те, що в облудливого служки було кілька братів, відомих своїми розбоями, а тому Криштоф Монвід остерігався помсти.

Сам Дорогостайський поїхав лікуватися до Італії. Вже в липні 1608 р. він написав листа додому, в котрому згадав, що відпочиває на лікувальних грязях біля Падуї. Ще раз відвідав Італію пан староста у 1612 р. Тоді він об'їхав мало не всю країну, хоча, як згадував згодом, найбільше його причарував Неаполь.

М'який італійський клімат добре вплинув на пана Криштофа. Повернувшись додому, він помирився з дружиною. 14 серпня 1614 р. вона народила йому сина, але наступного дня померла від післяпологової гарячки. Дорогостайський, напевно, сильно любив свою дружину, бо пережив її не надовго. Ще до кінця того ж, 1614 р., він помер.

Андрій КОЗИЦЬКИЙ,
кандидат історичних наук.
м. Львів.